

Advies Archeologische Monumentenzorg 2017-nr. 9

Beoordeling archeologisch rapport

Aan: Gemeente Reusel- De Mierden
Dhr. N. Arts
Postbus 11
5540 AA Reusel

Datum: 22-1-2017

Onderwerp: *Archeologisch inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven De Baan 4-6, Hooge Mierde (Aeres Milieu) d.d. 21-7-2016, opgesteld door V. v.d. Ven & N. v.d. Feest.*

Van: Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)
Postbus 8035, 5601 KA Eindhoven
Wal 28, Eindhoven
Mevr. drs. Ria Berkvens
Tel. 088-3690638
E-mail: R.Berkvens@odzob.nl

Inleiding

De aanleiding tot het onderzoek is het voornemen om in het plangebied een Ruimte voor Ruimte-woning te ontwikkelen. Hiervoor dient het bestemmingsplan te worden aangepast. Op basis van het vooronderzoek¹ en op advies van de ODZOB, heeft de gemeente besloten om in die delen van het plangebied die dieper dan 50 cm –MV zullen worden verstoord of waar dit mogelijk wordt gemaakt op basis van het bestemmingsplan, archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een karterend en waarderend archeologisch proefsleuvenonderzoek (conform protocol Proefsleuven KNA 3.3, de SIKB Leidraad proefsleuven en de richtlijnen van de gemeente Reusel-De Mierden). Doel van dit vervolgonderzoek is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde verwachting. Hiermee kan de kwaliteit, aard, datering omvang en diepteligging van de mogelijke aanwezige vindplaats worden vastgesteld. Op basis van de uitkomsten van dit proefsleuvenonderzoek beslist de gemeente hoe verder om te gaan met de mogelijk aanwezige archeologische waarden: behoud in situ, planaanpassing, vrijgave of opgraven, en of er nadere voorschriften aan de vergunning gekoppeld moeten worden ter bescherming van de mogelijk aanwezige archeologische waarden.

Samenvatting van het plan en het rapport

Onderzoekskader RO: Omgevingsvergunning tbv bestemmingsplanwijziging Grootte plangebied: 1600 m ² Onderzoekperiode: 10 mei 2016 (veldwerk) Opdrachtgever: ZLTO Opdrachtnemer: Aeres Milieu

Bij het archeologisch onderzoek zijn conform het door de gemeente Reusel-De Mierden goedgekeurde PvE² twee proefsleuven verdeeld binnen het plangebied aangelegd van 4 bij 20 m, zodat circa 10 % van het plangebied werd onderzocht.

¹ *Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek door middel van boringen De Baan (ong.) te Hooge Mierde (Aeres Milieu rapport 14071)*, auteurs N.J.W. van der Feest en D. Hagens, 26 mei 2015.

² *Programma van Eisen proefsleuven De Baan 4-6 te Hooge Mierde in de gemeente Reusel-De Mierden*, opgesteld door V. van der Veen & N. van der Feest (Aeres Milieu), 6 april 2016.

De bodem bestaat uit een 60 tot 80 cm dik ophogingspakket of bouwvoor dat direct gelegen is op de C-horizont die hier bestaat uit Brabantse leem en dekzand. Binnen het plangebied is een A-C profiel aangetroffen. In het merendeel van werkput 2 en een deel van werkput 1 is tussen de bouwvoor en de natuurlijke ondergrond een verstoringspakket gelegen met hierin sporen baksteen en houtskool.

Er zijn tijdens het onderzoek sporen aangetroffen in de vorm van een mogelijke paalkuil met vondstmateriaal daterend vanaf de 15e-16e eeuw, twee kuilen met vondstmateriaal daterend vanaf de 15e-16e en de 19e-20e eeuw en een niet nader te dateren greppel. Daarnaast zijn de uitbraaksporen van een muur aangetroffen met daarin enkele roodbakkende scherven en een fragment steengoed, alle uit de 15e-16e eeuw. Het is echter mogelijk dat dit materiaal uit een ouder vergraven spoor afkomstig is of van de aangebrachte puinverharding. De uitbraaksporen zouden in verband gebracht kunnen worden met het pand dat al zichtbaar is op het minuutplan van 1811-1831 en dat met de lange zijde aan de weg is gelegen. Dit gebouw verdwijnt rond 1940 om vervangen te worden door een haaks op de weg gelegen langgerekt gebouw. Op basis van het beschikbare kaartmateriaal lijkt het nieuwe pand iets ten zuiden van het plangebied te liggen, maar vanwege de kleine schaal van het kaartmateriaal kan dit niet met zekerheid worden gesteld. De interpretatie en datering van de muurresten moet daarom helaas onduidelijk blijven. Het vondstmateriaal dateert hoofdzakelijk in de 15e-16e en deels in de 19e-20e eeuw.

Het merendeel van werkput 2 is diepgaand verstoord. Vanwege de sterk humeuze aard en effen donkerbruine kleur van de vulling kan deze waarschijnlijk in verband gebracht worden met het agrarische gebruik van het terrein. De verstoring in werkput 1 is anders van aard. Deze is aanzienlijk vlekkeliger gekleurd en bevat veel kleine fragmenten baksteen. Waarschijnlijk houdt deze verstoring verband met de bouw en sloop van de voormalige bebouwing, volgens de eigenaar en enkele omwonenden een groot kippenhok met diverse aan- en uitbouwen.

De resten die zijn aangetroffen zouden alle van (sub)recente aard zijn. De uitzondering hierop is een aangetroffen greppel (spoor 5) in werkput 2. Dit is mogelijk een perceleringsgreppel of erfafscheiding. Echter is door het ontbreken van vondstmateriaal in het spoor een nadere duiding of datering niet mogelijk. Op basis van deze resultaten is de afweging gemaakt om in het plangebied geen vindplaats te benoemen. Door het ontbreken van archeologische waarden in het plangebied wordt geadviseerd om geen vervolgonderzoek uit te voeren en het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

Beoordeling

Het onderzoeksrapport is op diverse punten aan de hand van onze eerdere opmerkingen verbeterd waardoor de interpretatie van de sporen beter te volgen is. Op basis van de gespecificeerde archeologische verwachting voor het gebied waren sporen uit de Nieuwe tijd te verwachten. Daar dient dan ook voldoende onderzoek naar te worden gedaan door het couperen van sporen en het eventueel uitbreiden van proefsleuven. Dat is echter niet gebeurd waardoor we vragen blijven houden over de precieze aard en datering van de sporen. Het aardewerkspectrum wat uit sporen komt, toont toch aan dat er oudere bewoning (15/16^e eeuw) aanwezig is. Dit zal niet allemaal toevallig zijn aangevoerd. Daarbij is het maar de vraag of de losse structuur van de sporen inderdaad een teken is van recente ouderdom. Onze ervaring leert dat dat helemaal niet zo hoeft te zijn. De vraag is ook hoe dit is vastgesteld als er maar twee sporen zijn gecoupeerd. Wat is verder het verschil tussen recente verstoring en een moderne verstoring? De grote verstoringen zouden enerzijds te maken hebben met agrarisch gebruik en anderzijds met de sloop of bouw, maar bij beiden ontbreken hiervoor bewijzen als tandenbakken van een kraan of diepere ploegsporen. De interpretatie van de muurresten met een kippenhok lijken onwaarschijnlijk en lijken eerder samen te hangen met een gebouw dat op historische kaarten tot 1960 nog aanwezig is in het plangebied, zie <https://atlas.odzob.nl/erfgoed/>. Aeres Milieu concludeert slechts dat er mogelijk sprake is van een (vergraven) vindplaats, maar adviseert geen vervolgonderzoek.

Selectiebesluit

Hoewel wij van mening zijn dat het plangebied niet goed archeologisch is onderzocht, lijkt het er wel op dat er naar alle waarschijnlijkheid geen belangwekkende behoudenswaardige vindplaats in het plangebied aanwezig is. De aangetroffen sporen zijn vooral van lokaal belang en kunnen mogelijk meer informatie geven over de ouderdom van de hier eerder aanwezige bewoning. De proefsleuven met sporen hadden tijdens het sleuvenonderzoek beter onderzocht en uitgebreid moeten worden,

waardoor de vraag over de precieze aard van de aangetroffen sporen mogelijk beter beantwoord had kunnen worden. Om alsnog zekerheid te krijgen over de aard en ouderdom van de aanwezige sporen in relatie tot de redelijk beperkte verstoring van waarschijnlijk minder dan 500 m², adviseren wij om de bouwactiviteiten, welke in dit gebied onder maaiveld plaatsvinden, te laten begeleiden door amateurarcheologen van de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland. Wij verzoeken u om de start van het ontgraven van de bouwputten tot in het gele dekzand op deze locatie vroegtijdig te melden bij de regioarcheoloog (Ria Berkvens, tel. 088-3690638). Zij zal zorgen dat het graafwerk waargenomen wordt door vrijwilligers die aangesloten zijn bij de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland (AVKP). Deze vrijwilligers zullen enkel waarnemingen verrichten om te controleren of er wel of geen archeologische vondsten aanwezig zijn. Zij zullen dus geen graafwerk in de bouwput verrichten. Het uitgraven van archeologische sporen valt namelijk onder opgraven en daar is een opgravingsvergunning voor nodig van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

De aanwezigheid van archeologische resten kunnen nooit geheel worden uitgesloten op basis van het uitgevoerde onderzoek. Mochten er tijdens toekomstige grondwerkzaamheden toch onverwacht archeologische vondsten en structuren worden aangetroffen, dan dient men dit zo spoedig mogelijk bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en de gemeente Reusel-De Mierden te melden (Erfgoedwet 2016, artikel 5.10 en 5.11).

BIJLAGE 1

Toetsingsprocedure

Rapportages worden door de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant getoetst aan de in de archeologische monumentenzorg voorgeschreven kwaliteitsnormen en aan de in de beroepsgroep gangbare gedragscodes m.b.t. onafhankelijkheid en proportionaliteit. De conclusies en aanbevelingen zijn getoetst aan de verwachte waarde van de locatie en aan de verhouding tot de bestaande en de te verwachten verstoring van het bodemarchief. Indien deze toetsing leidt tot aanbevelingen om het rapport te verbeteren, hebben deze aanbevelingen alleen betrekking op meetbare kwaliteitsaspecten en niet op zaken die binnen het domein van de integriteit en wetenschappelijke verantwoordelijkheid van de rapporteur vallen. Selectie- en beleidsadviezen van de toetser zijn onderscheiden van die van de auteur van het rapport.

Bij de toetsing is – waar nodig – gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- Gemeentelijke erfgoed- en archeologiekaarten
- Gemeentelijk archeologie- en erfgoedbeleid
- Minimale richtlijnen t.b.v. (de rapportage van) een archeologisch onderzoek in Noord-Brabant (april 2011)
- Regionale en Nationale Onderzoeksagenda Archeologie
- Gemeentelijke erfgoedmeetlat
- Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.3 en 4.0
- Leidraad Archeologische Standaard Boorbeschrijving
- Leidraad Archeologisch Onderzoek Beekdalen
- Leidraad Proefsleuvenonderzoek
- Leidraad IVO Karterend Booronderzoek
- Leidraad Standaard archeologische monitoring
- Kennisdocument “Optimale strategieën voor het opsporen van Steentijdvindplaatsen met behulp van booronderzoek. Een statistisch perspectief”
- Checklist SIKB beoordeling IVO verkennend, karterend en waarderend
- Checklist SIKB beoordeling PvE
- Literatuur m.b.t. de regio voor zover die aanwezig is in de bibliotheek van het Archeologisch Centrum in Eindhoven
- Gedragscode van de Vereniging van Nederlandse Archeologen